

Sociodemografiske data bliver stadig mere brugt i de kommunale forvaltninger

Kommunernes brug af data er i vækst. Stadig flere kommuner breder brugen af sociodemografiske data ud til flere forvaltninger end de traditionelle analyseafdelinger i økonomi- og socialforvaltningerne. De sociodemografiske data giver kommuner et dybere indblik i, hvem deres borgere er og den viden kvalificerer ikke blot kommunernes grundlæggende analysearbejde, men også kommunikationen og byplanlægningen.

**AF KONSULENT I GEOMATIC,
JEANETTE MAYLAND OLSEN**

Danske kommuner vil gerne vide mere om deres borgere for at kunne levere de rette serviceydelser og organisere sig mest effektivt. Derfor anvender indtil videre hver tredje kommune sociodemografiske data til at forbedre og målrette kommunens kommunikation og services til borgerne.

Data anvendes også til at forudse, hvilke borgere man kan regne med at møde til den næste borgerhøring, og til at analysere, hvem kommunens nye borgere er; er det den type familier, bosætningsstrategien sigtede på?

Sociodemografiske data kan være mange ting, såsom boligforhold, husstandsindkomst, familiestatus, beskæftigelse, indkøbsvaner, politisk ståsted, fritidsaktiviteter m.m. Nogle data findes i en række forskellige registre (BBR, OIS, Danmarks Statistik m.v.), mens andre afdækkes af analyseinstitutter (Index Danmark). Ved hjælp af avanceret statistisk analysearbejde kan data kombineres, og der kan således tegnes en profil af hver af de danske husstande, hvor den enkelte husstandes forhold ud fra bl.a. ovenstående karakteristika kan sandsynliggøres med relativt stor præcision.

Big data-tankegangen bringer data i spil

Kommunalpolitikere og især de ansatte har som udgangspunkt i dag et lidt dårligere kendskab til deres egen kommune end tidligere. Det manglende kendskab til egne borgere er dels en logisk konsekvens af kommunalreformen, hvor mindre enheder blev slået sammen. Det gik ud over detailkendskabet. Dels bor alle kommunens medarbejdere ikke nødvendigvis i den kommune, de arbejder i, og dels skifter folk hurtigere job nu end tidligere. Det giver huller i det dybe lokalkendskab, som data kan kompensere for.

Samtidig er de teknologiske muligheder blevet betragteligt udvidet i takt med samfundets digitalisering. I mange kommuner bliver de webbaserede geografiske informationssystemer (webGIS) anvendt i flere og flere forvaltninger, og det gør ellers avancerede data tilgængelige for flere af kommunens medarbejdere end tidligere.

Således kan også de sociodemografiske data blive lettilgængelige for kommunens medarbejdere, for ved hjælp af visualisering af data på kort kan flere umiddelbart tolke data, frem for når de leveres i tunge regneark, der kræver mere arbejde for den enkelte at sætte sig ind i. Samtidig er kommunerne blevet mere opmærksomme på værdien i, at de kan anvende data på tværs af forvaltningerne; hidtil har data "haft hjemme" i den forvaltning, hvor de blev indsamlet, men med en operationalisering på tværs får data nyt liv og bidrager med ny viden. Det er i tidens big data-ånd.

Befolkningens sammensætning

Eksempelvis har Silkeborg, Favrskov, Syddjurs og Faaborg-Midtfyn anvendt sociodemografiske data til at blive klogere på forskellene på befolkningens sammensætning i forskellige byområder i og for deres respektive kommuner. Analyserne afdækkede borgernes socioøkonomiske karakteristika, deres boligforhold og deres husstandstyper og har afsløret mange lokale forskelle mellem byområdernes befolkningsmæssige sammensætninger.

I en af kommunerne blev de overraskede over at opdage, at de har et byområde med langt flere højtuddannede borgere, end de oprindeligt troede. Og at der var flere børn end forventet. I en anden kommune opdagede de, at der var en skævvridning i den lokale debat om udgifterne til ældre medborgere, idet et byområde, der ofte blev fremhævet i debatten som dét med flest folkepensionari-

ster, faktisk ikke var det byområde i kommunen med flest folkepensionister. I andre kommuner indgår de sociodemografiske data som en del af deres forberedelse til at udvikle en ny bosætningsstrategi.

Letforståelige kort

En ting er at udarbejde analyser, som kommunens egne analytikere forstår. Noget andet er at præsentere analyserne i en form, så også alle beslutningstagere kan danne sig et overblik.

23 kommuner har i samarbejde med udviklings- og videntcenteret Geomatic udviklet et værktøj kaldet Geomatic Public, som udstiller grunddata om borgere i en kommune på en informativ og pædagogisk facon.

Helt konkret er Danmark blevet opdelt i 100x100 meter kvadratceller. For hver celle er der angivet, hvilken husstandstype der med al sandsynlighed bor flest af i det pågældende kvadrat, baseret på de bagvedliggende sociodemografiske data. Et eksempel på et kvadratnetkort kan ses på <http://www.b.dk/nationalt/se-hvor-meget-dine-naboer-tjener>. På kortet er det muligt at vælge mellem forskellige faktorer eller eksempelvis at få vist husstandstyper (vælg conzoom®-typer). Hver husstandstype har bestemte karakteristika omkring ressourcer, livsstil og adfærd.

Mange muligheder

De praktiske muligheder for at bruge sociodemografiske data er mange. Her bringes nogle eksempler:

Højne valgdeltagelsen: Valgforskning viser, at bestemte befolkningsgrupper såsom nydanskere og kortuddannede normalt har lav valgdeltagelse. Ved hjælp af en sociodemografiske analyse kan man ret præcist se, hvor der eksempelvis bør sættes plakater op i opgangene – som har stor effekt over for nydanskere valgdeltagelse – eller sendes mål-

rettede sms'er til mobiltelefoner registreret på adresser med mange lavtuddannede.

Målrettede sundhedskampagner: Med sociodemografisk analyse kan kommunen identificere i hvilke indkøbsområder, pladser, biblioteker m.v., hvor der er størst sandsynlighed for eksempelvis at møde mænd med en dårlig sundhed og/eller flest rygere, så en sundheds- eller rygestopkampagne kan komme forbi der, hvor behovet er størst.

Bedre børnetandpleje: Ved at kombinere viden om adresserne på kendte børn med dårlige tænder med andre data om disses børns husstand kan man identificere andre områder, hvor der med stor sandsynlighed bor børn med dårlige tænder, og hvor en forebyggende tandpleje vil have størst effekt.

Optimale transportløsninger: Med præcis viden om, hvilke husstandstyper der bruger og er motiverede til at bruge offentlig bustransport, kan der med stor sandsynlighed identificeres tilsvarende brugere alene ud fra deres husstandstype. Dermed får kommunen et totalt overblik og kan sikre en bedre planlægning af, hvor busruter skal gå, så bussen rammer flest mulige, som kunne tænkes at bruge bussen. Denne type analyser har trafikselskabet Movia foretaget i flere år. Ligeledes kan viden om forskellige typer husstandes brug af bil, cykel og offentlig transport anvendes til at optimere planlægningen af nye veje og boligområder.

Rammer i kommuneplanen: Når politikerne skal sætte rammerne i kommuneplanen, fastlægge kommunens udbygningsplaner for daginstitutioner eller fastsætte grænserne for skoledistrikter og ældreområder, kan de anvende data for, hvem der flytter ind i nye boligområder eller nybyggerier. De kan se, hvor tilflytterne bor og arbejder, og hvilke behov de har. I Køge har man ud fra sådanne analyser kortlagt kommunens tilflyttere.

» **23 kommuner har i samarbejde med udviklings- og videntcenteret Geomatic udviklet et værktøj kaldet Geomatic Public, som udstiller grunddata om borgere i en kommune på en informativ og pædagogisk facon.**

» Perspektiverne ved at bruge sociodemografiske data i kommunerne er store, idet det er relativt nemt og billigt at blive markant klogere på kommunens borgere og erhvervsliv.

Byudvikling: Med data kan man også analysere bysamfund for at identificere fælles-træk eller tendenser. Ved at få data vist på et kort kan byplanlæggerne og kommuneplanlæggerne i kombination med øvrig viden om byerne skabe en mere kvalificeret by- og landsbyudvikling. Det har eksempelvis Silkeborg Kommune gjort i Fårvang, Ans, Levring og Kjellerup. Også Syddjurs og Favrskov har lavet byanalyser ved at sammenstille en lang række data.

Perspektiverne ved at bruge sociodemografiske data i kommunerne er store, idet det er relativt nemt og billigt at blive markant klogere på kommunens borgere og erhvervsliv. Den viden kan omsættes i bedre og billigere service, højere effektivitet og mere målrettet kommunikation – og dermed en mere vel-fungerende kommune.

Skal bruges af alle forvaltninger i Horsens

Horsens er en af de kommuner, der nu vil inddrage sociodemografiske data om kommunens borgere og sammenstille disse med geodata og kommunens egne data.

Carsten Grønborg, der er afdelingschef for TM Digital i Horsens kommunes Teknik & Miljøafdeling, peger på, at det udvidede datagrundlag kan bruges til eksempelvis planlægningsopgaver, fordi man på forhånd får mere at vide om de mennesker, der bor i det område, der skal planlægges for.

Et andet eksempel er at bruge sociodemografiske data forud for borgermøder, så kommunen ved, hvem de skal tale med på mødet: ”Vi får mere viden om vores borgere og et stærkt grundlag at diskutere ud fra, bliver bedre forberedt, kan målrette kampagner og får bedre planlægningsværktøjer,” siger Carsten Grønborg.

”Men vi går ikke tæt på den enkelte borger, fordi alle data i Geomatic Public er anonymiseret og følger reglerne for diskretionering.”

Tidligere har Horsens anvendt statistiske data på forskellige fagområder. Det har traditionelt været i form af ret dyre datatræk, som Horsens forventer at kunne reducere i takt med den øgede brug af Geomatic Public.

”Vi starter op i kommunens GIS-afdeling og inkluderer de sociodemografiske data i vores web-GIS. Men vi skal bruge det alle de steder i kommunen, hvor vi arbejder med statistik”, siger Carsten Grønborg.

Organisatorisk er det tanken, at selve analysearbejdet skal udføres af en statistikgruppe med kommunens statistikspecialister fra forskellige steder i organisationen. De forskellige forvaltninger kan så rekvirere analyser fra denne gruppe.

”Hvis de sociodemografiske data for alvor skal give stor værdi, skal de bredes ud til mange forskellige forvaltningsområder”, siger Carsten Grønborg og peger på, at eksempelvis kultur og fritidsområdet kan være nye anvendelsesområde for Horsens. Grundlæggende mener han dog, at det kun er fantasien, der sætter grænser for de sammenhænge, som sociodemografiske data kan indgå i. ■